

YUNUS ƏMRƏ ƏDƏBİ İRSİ İNGİLİS TƏDQİQATINDA

Xülasə

Məqalədə türk ədəbiyyatının böyük mütəəvvüf şairi Yunus Əmrə ədəbi irsinin ingilis şərqşünaslığında tədqiqi və poetik incilərinin ingilis dilinə tərcüməsindən bəhs edilir. Burada, əsasən, şairin ədəbi irsinin tədqiqatçısı şotland əsilli Elyas Con Vilkinson Gibbin və Şərq aləminin dünyada tanınmasında böyük rolu olan Paul Smitin tədqiqatından bəhs edilir. Türk ədəbiyyatının, eləcə də Azərbaycan ədəbiyyatı klassik şairlərinin ədəbi irsinin Qərb dünyasında tanınmasında əvəzsiz rolu olan bu şərqşünasların Yunus Əmrə ilə bağlı fikir və düşüncələri məqalədə öz əksini tapır. Yunus Əmrə yaradıcılığına dərinlən bələd olan Gibb və Paul Smit yeri gəldikcə şairin poeziyasından ingilis dilinə tərcümə etmişlər. Məqalədə həmçinin Yunus Əmrənin həyatı, yaşadığı dövr, ünsiyyətdə olduğu şairlər, təsirləndiyi şəxslər, dövrün mütəfəkkirləri haqqında da məlumat verilir. Xüsusilə, bu böyük şairin Mövlana Cəlaləddin Rumiyə təsirlənməsi, dövrünün görkəmli şəxsiyyətləri ilə görüşləri barədə də danışılır. Məqalədə Yunus Əmrənin ingilis dilinə tərcümə edilmiş qəzəlləri orijinala tutuşdurularaq oxşar və fərqli cəhətləri göstərilir və dəyərləndirilir.

Açar sözlər: ədəbiyyat, poeziya, şair, şərqşünas, səmavi eşq

Ruzana Nemat Suleymanova

Yunus Amre's literary heritage in English research

Abstract

The article discusses the study of the literary heritage of Yunus Emre, the great Sufi poet of Turkish literature, in English oriental studies and the translation of his poetic pearls into English. Here, the research of Scottish-born Elias John Wilkinson Gibb, a wonderful researcher of the poet's literary heritage, and Paul Smith, who played a great role in the recognition of the Eastern world in the world, are discussed here. The opinions and thoughts of these orientologists, who have an invaluable role in the recognition of the literary heritage of Turkish literature, as well as the literary heritage of the classical poets of Azerbaijani literature in the Western world, are reflected in the article. Gibb and Paul Smith, who are deeply familiar with Yunus Emre's works, have translated the poet's poetry into English. The article also provides information about Yunus Emre's life, the period he lived in, the poets he communicated with, the people he was influenced by, and the thinkers of the time. In particular, the influence of this great poet on Maulana Jalaladdin Rumi and his meetings with prominent personalities of his time are also discussed. In the article, Yunus Emre's ghazals translated into English are compared with the original, and their similarities and differences are shown and evaluated.

Keywords: literature, poetry, poet, orientologist, divine love

Giriş

Zaman-zaman türk xalqlarının olduqca zəngin olan ədəbiyyatı dünya şərqşünaslarının, istər Yaxın və Orta Şərq, istərsə də Avropa şərqşünaslarının nəzər-diqqətini cəlb etmişdir. Bu ədəbiyyat mütəmadi olaraq tədqiqat obyektinə olmuş, klassiklərin əsərləri müxtəlif xalqların dillərinə tərcümə edilərək dünyaya yayılmışdır. Bu baxımdan türk klassiklərinin ədəbi irsinin ingilisdilli ədəbiyyatşünaslıqda öyrənilməsi və tərcümə edilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. “Xüsusən tərcümə ədəbiyyatı bu və ya digər xalqın adət-ənənəsi, mədəniyyəti, dünyagörüşü və ictimai-siyasi həyatı ilə yaxından təmas üçün böyük imkanlar açır” (Əliyeva, 1997:3).

Türk dünyasının böyük simalarından sayılan Yunus Əmrə XIII yüzilliyin ən qüdrətli şairlərindəndir. Onun zəngin ədəbi yaradıcılığı dünyanın bir çox şərqşünasları tərəfindən araşdırılmış, poetik inciləri qərb dillərinə tərcümə edilmişdir.

Böyük şair haqqında ilkin olaraq ingilis şərqşünaslığında tədqiqatçı-alim Çarz Riyonun kataloqlarında rast gəlinə də, bunlar şair haqqında qısa məlumat xarakteri daşıyır. XIX yüzilliyin ilkin çağlarından ingilis şərqşünaslığında ədəbi irsi öyrənilən Yunus Əmrə ilə bağlı biz daha çox şotland əsilli şərqşünas Elyas Con Vilkonson Gibbin altı cildlik “Osmanlı poeziyasının tarixi” (Gibb, 1900:164-175) əsərinin birinci cildində rast gəlirik. Onu da qeyd edək ki, türk dilinin, türk ədəbiyyatının, eləcə də klassik Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli şairlərindən Qazı Bürhanəddin, İmadəddin Nəsimi və Məhəmməd Füzuli kimi dünya şöhrətli şairlərimizlə də bağlı Gibbin çox dəyərli tədqiqatları var. Elyas Con Vilkonson Gibb Yunus Əmrə dünyasına bələd olan araşdırmaçıdır. Şairin həyatı, yaradıcılığı, ədəbi irsi ilə bağlı geniş məlumat verən Gibb onun yaşadığı dövrü xarakterizə edərkən yazır: “Səlcuq imperiyasının təlatümlü çağlarında bəylərin öz kiçik dövlətlərini yaratmağa çalışdıqları bir vaxtda Anadoluda Yunus Əmrə adlı bir müqəddəs övliya yaşayırdı. Deyilənə görə, təhsil almayan, az miqdarda oxumağı bacaran bu şəxs Qərb Türklərin ilk doğma şairi kimi tanınmışdır” (Gibb, 1900:164). Şərqşünas eyni zamanda Taşköprizadənin “Şakaikun-Numaniyyə” əsərində Yunus Əmrə ilə bağlı qısaca məlumat verdiyini qeyd etsə də, təzkirəsində dövrünün şairləri ilə bağlı olduqca maraqlı və qiymətli məlumat verən Aşiq Çələbini Yunus Əmrədən bəhs edən ilk təzkirəçi adlandırır. Gibb daha sonra “yüzlər boyu saysız türk şairləri arasında adı sonsuz ehtiramla çəkilən Yunus Əmrə” (Bəydili, 2004:4) haqqında bir çox sultanların hökmdarlıq dövrlərindən bəhs edən dindar və elm sahibləri olan Sadəddin və Əlinin tarixi əsərlərində məlumat verildiyini də vurğulayır. Şərqşünas bütün bu qaynaqlara əsasən Yunus Əmrənin XIII yüzilliyin sonlarında, hazırda Kastamonun Qızıl Əhmədli adlı bir bölgəsində, Bolu deyilən bir kənddən olduğunu da xatırladır və eyni zamanda onun Tapdıq Əmrə adında bir şeyxin müridi-tələbəsi olduğu da göstərilir. Onu da qeyd edək ki, təzkirəçilər Yunus Əmrənin yazıb-oxumaq bacarığı olmadığını söyləsələr də, onda olan qabiliyyətin Allah vergisi olduğunu da demişlər. Şərqşünas Gibb Aşiq Çələbiyə istinadən qeyd edir ki, Yunus Əmrə elə bir kamil insanlardandır ki, o, oxumuş olmasa da, Allahın lütfü ilə elm sahibi olmuşdur. Şair dünyəvi dili qəlb dilinə çevirən, qeyb dünyasının dilinin səsiylə sirlər söyləyən vəlilərdəndir. Onun qeyri-adi savada sahib olduğunu təsdiqləyən “Şakaikun-Numaniyyə” əsərinə əsasən şərqşünas yazır: “Türk dilinin incəliyini, gözəlliyini, kinayə və mükəmməlliyini ehtiva edən varsağı formasında yazılan şeirlərindən aydın və dəqiq görünür ki, Yunus Əmrə Tövhid elminin ilahi sirlərinə vaqif olan, fəvqaladə bir bilik sahibidir. Digər bir tarixçi Əli onun savadı barədə heç nə deməmiş, lakin şairin türk dilində sirlərlə dolu gözəl şeirlər yazdığını söyləmişdir” (Gibb, 1900:167).

Şairin əldə olan daşbasma şeirlərinə əsasən onun təxminən altı yüz beyt məsnəvi formasında yazılmış bir əsəri, üç yüz və ya dörd yüz qəzəldən ibarət Divanı olduğunu söyləmək olar. Şərqşünas bütün bu şeirlərin heca vəznində yazıldığını, Taşköprizadənin yazdığına əsasən bu şeirlərin varsağı formasına uyğun gəldiyini söyləyir. Həqiqətən də “XIII əsrdə milli ənənəyə söykənən, heca vəznli türk sufi poeziyası artıq yaranıb inkişaf edirdi. XIII əsrin təsəvvüf şeirinin ən böyük nümayəndəsi də Yunus Əmrə idi” (Hümmətova, 2006:126). Bir çox qəzəllərində isə şair türk dilində daha çox işlədilən və sevilən müsəmmət formasından istifadə etmişdir. “Qəzəllərinin əksəriyyəti müsəmmət qafiyəlidir və bu, şeirə bir musiqi rəvnəqi verməklə onun məna və məzmununa da dolğunluq, zənginlik bəxş edir” (Azadə, 2011:355). Böyük şairin daşbasma Divanında olan şeirlərindən danışarkən Gibb bu qəzəllərin heç də hamısının orijinal bir biçimdə saxlanılmadığını, tam mühafizə olunmadığını söyləsə də, buna səbəb heç də yüzilliklər boyu edilən dəyişikliklərin nəticəsi kimi baxmır. Şərqşünasın fikrincə, şairin fəvqaladə türk xarakteri onun yazdığı şeirlərin hər bir misrasında görünür: “Sonda və içdə işlədilən qafiyələr qüsurludur. Yunus Əmrə şeirlərində bəlağət olmasa da, hər hansı bir süni bənzətmə yoxdur. Özünə xas olmayan, kəlmə və ibarələr işlədən Yunus Əmrənin dili “Rebab-namə”nin dili yox, daha çox Osmanlı dilidir. Əlbəttə, bir çox hallarda onun şeirlərinə düzəliş edilmişsə də, bu bir danılmaz faktır ki, şairimiz məhz şimali türklərindəndir” (Gibb,1900:167).

Yunus Əmrə şeirlərini birər-birər təhlil edən şərqşünas onun qəzəllərinin əsasən axirət aləminə həsr edildiyini qeyd edir. Şairin diyar-diyar gəzən bir dərviş, mütəsəvvüf olduğunu, qəlbində təsəvvüf düşüncəsindən başqa heç bir şeyin onu maraqlandırmadığını söyləyən Gibb eyni zamanda şairi bütün

türk ədəbiyyatında ən səmimi şair kimi səciyyələndirir belə ki, şairin təsəvvüf düşüncəsində hər şeyin böyük eşqlə vəhdətə işarət etdiyi göstərilir. Şair bunu belə təsvir edir: “Başlangıçda hər şey Allahla birlikdədir, o da Ondən bir parçadır, bir kəs Sina dağında Musa ilədir, kimi İbrahimdir, oğlunun yerinə qurban edilən qoçdur, Yusifdir, Yusifi satın alan Kuteyfədir, Mənsurdur, Mənsuru dara çəkən cəlləddir, yer altındakı ilandır, səma boyu gəzişən buluddur, yer üzünə tökülən yağışdır. Yunus daha da irəli gedərək açıq-aşkar israr edir ki, o, insanı toxumdan, quşu yumurtadan yaradan Allahdan qeyri bir şey deyildir. Yunusun bu panteizmi açıq və səmimidir, bir çox şairlər kimi özünü məcaz və alleqoriya pərdəsi altında gizlətmir. Bir qoça dərviş nə söyləmək istəyirsə, onu açıq bir formada izhar edir” (Gibb,1900:168).

Şərqsünasın fikrincə, Yunus Əmrə poeziyası forma baxımından heç bir şairin poeziyasına bənzəmir, fərqli bir vəzndə yazılmışdır: “Gördüyümüz kimi Sultan Vələd, Yunus Əmrənin müasirləri və ondan sonra gələn davamçıları davamlı olaraq İran əruzundan istifadə etməsələr də, onlar İran şeir vəznində, İran şeir üslubunda yazmışdılar və bu mədəniyyətin abı-havası onların əsərlərinə hopmuşdur” (Gibb, 1900:168). Gibbə görə bu təsir nadir olsa da, şairin əsərlərində açıq-aydın dövrünün ruhuna hakim olan Mövlana Cəlaləddinin təsiri görünür. Şərqsünas Yunus Əmrənin digər türk şairlərlərindən fərqli olaraq lirik şair olduğunu, ilhamını daha çox Mövlananın Divanından yox, Məsnəvisindən aldığını söyləyir.

Gibb haqlı olaraq Yunus Əmrənin poeziya aləmində öz yolu olduğunu qeyd edərək göstərir ki, şair Mövlanadan ilham alsa da, fars ustalarını təqlid edən digər ilk məsnəvi yazarlarından fərqli olaraq fars şairlərini təqlid etməmişdir. Yunus Əmrəni yüksək dəyərləndirən Gibb onun kimi qərbi Türkiyədə lirik şair olmadığını bir daha vurğulayır. Şairin poetik incilərinin hər bir halda gözəl bir biçimdə yazıldığını qeyd edən şərqsünas “yazıb-oxumağı bacarmayan” bir şair adlandırılan Yunus Əmrənin şeirlərinə heyrandır. Gibb Yunus Əmrə Divanından üç qəzəl və bir məsnəvini ingilis dilinə tərcümə etmişdir. Onun Yunus Əmrədən etdiyi ilk tərcümə “Kə’bə vü büt iman bənəm, çərx uruban dönən bənəm” misrası ilə başlanan qəzəldir. Qərb poeziyasından tam fərqli olan Şərq poeziyası forma, üslub və dil cəhətdən fərqlənsə də, Gibb bu çətinliyin öhdəsindən məharətlə gəlmiş, Yunus Əmrə poeziyasının gözəlliyini, forma və məzmununu saxlamışdır. Onu da qeyd edək ki, Gibbin özünün də qeyd etdiyi kimi “rədif” ingilis poeziyasına xas olmayan bir formadır. Lakin bu incə və vacib məqam Gibbin nəzərindən qaçmamış, türk poeziyasının vurğunu olan şərqsünas tərcümədə bunu saxlamışdır. Biz Yunus Əmrə qəzəlinə və Gibbin ingilis dilinə tərcüməsinə baxaq:

Kə’bə vü büt iman bənəm, çərx uruban dönən bənəm,
Bulut olub həvaya ağub, yağmur olup yağan bənəm.

Yıldırım olup çakıyan şakıyup nəfsin doqıyan,
Ol yer karında bərkiyən şol ağılu ilan bənəm.

Həmzəyi Qafdan aşuran əlin-ayağın şeşüren,
Çokları tahtdan aşıran hikmet issi sultan bənəm.

Bulut olup göge agan yağmur olup yerə yagan,
Göz süzlerin gözündeki boz pularık duman bənəm.

Dertli kişi gəlsün bəri göstərin ana yeri,
Könlüm evin gözün sehri devr içində zaman bənəm

Yunus degil bunu deyən, kudret dilidir söyləyən,
Kafir olsa inanmıyan əvvəl ahır həmən bənəm (Gibb, 1998:116).

Bu misralar Gibbin tərcüməsində belə səslənir:

Faith, idol, Kaba-fane am I; who smites the sphere a-spin am I;
The cloud upon the heavens’ face, likewise the rains that rain am I.

The thunderbolt that flasheth forth, that, flashing, weaves itself in birth;
The poison-snake that deep in earth to creep and cower is fain am I.

The one who Hamza drew o’ver Qaf, who swelled his hands and feet therewith;
Who many from their throne drave off, the King of Wisdom’s Rayne am I.

The cloud that doth to heaven ascend, the rain that doth to earth descend,
The haze and mist that doth before the sightless eyes remain am I...

Let him come here who suffers woe that I to him a place may show;
My heart his home, mine eye his town; Time in the Cycle-train am I.

It is not Yunus sayeth this, ‘tis Power’s Tongue that speaketh thus;
Who credits not a paynim is, the First and Latest e’en am I

(Gibb, 1900:171).

Gibb Şərq ədəbiyyatının, türkdilli poeziyanın bütün incəliklərinə bələd olduğundan Yunus Əmrə dünyasına daxil olmuş, şairin şeirində ən incə məqamları belə nəzərdən qaçırmamışdır. Qəzəldə olan “Bənəm” rədifi də ingilis dilinə edilən poetik tərcümədə olduğu kimi “am I” qalmışdır.

Gibbin Yunus Əmrədən etdiyi digər qəzəl “Yoldaş olalım ikimiz gel dosta gedəlim gel” misrası ilə başlayan qəzəldir. Qəzəldən bir neçə beytin tərcüməsinə baxaq:

Bu dünya kalmayalım fanidir aldanmıyalım,
İkimiz ayrılmıyalım gel dosta gidəlim gel...

Ölüm haberi gelmedi ecel yakamız almadın,
Azrail hamle kılmadın gel dosta gidəlim gel.

Gerçek Aşiki görelim hakkın haberin alalım,
Aşik Yunusu bulalım gel dosta gedəlim gel

(Gibb, 1998:118).

Bu beytlərin ingilis dilinə tərcüməsinə baxaq:

Let us quit the world together, cheated not, for it doth wither;
Let us two be parted never, come and let us seek the Loved one.

Ere the clutch of Fate impel us, ere the voice of Death do hail us,
Ere that Azrail assail us, come and let us seek the Loved one.

Let us see the loyal lover tidings of The Truth to gather;
Let us find the lover, come and let us seek the Loved One

(Gibb, 1900:173).

Burada böyük sənətkar Allaha olan sevgisini, ona qovuşmaq arzusunu və beləliklə, eşqin ən uca məqamını məhz bunda görür. Tərcümədə şairin fikri, yaratdığı lövhə, Allaha eşqinin təzahürü olduğu kimi əks olunmuşdur. Bu, bir daha Gibbin tərcüməçilik bacarığından xəbər verir. Onun tərcüməsi orijinala tam eyniyyət təşkil edir.

Yunus Əmrənin ədəbi irsini tədqiq edən qərb şərqşünasları arasında müasir tədqiqatçılardan Paul Smitin xüsusi mövqeyi vardır. Paul Smit həm də bir şair, dramaturq kimi yazıb-yaradır və eləcə də 80-dən çox şairlərin, o cümlədən Şərqin nəhəng simalarından olan Sədi, Hafiz, Rudəki, Ömər Xəyyam, həmçinin Nizami, Nəsimi, Füzüli və digər sənətkarların sənət incilərini ingilis dilinə tərcümə etmişdir.

1945-ci ildə Avstraliyada dünyaya gələn Paul Smit hələ səkkiz yaşında olarkən klassik üslubda şeir yazmağa başlamış, dünyanın fani olduğunu hələ erkən yaşlarından dərk etmiş və orta məktəbi bitirən kimi dünya səyahətinə çıxmışdır. Həqiqət axtarışına çıxan gələcək şair-tərcüməçi müxtəlif işlərdə çalışmış və bu, onun zəngin həyat təcrübəsinə malik olmasına zəmin yaratmışdır. Paul Smitin tədqiq etdiyi şairlərdən biri özünün də qeyd etdiyi kimi ilk şeirlərindən heyran olduğu və bütün Şərq ölkələrində şöhrət qazanmış Yunus Əmrədir. Tədqiqatçı Yunus Əmrəni dövrünün ən qüdrətli şairi kimi xarakterizə edir və özündən sonrakı şairlərə böyük təsir göstərdiyini vurğulayır. Şairin həyatı haqqında digər şairlərdən fərqli olaraq çox az məlumat olduğunu diqqətə çəkən tədqiqatçı yazır: “Təsəvvüf şairi kimi Yunus Əmrənin təsvir etdiyi ilahi eşq dünyəvi eşq ilə vəhdət təşkil edir və onun bütün şeirlərində bəşəri dəyərlər, bərabərlik, haqq və ədalət, kamil insan, sevgili, dost, ləyaqət kimi ülvə hissələr başlıca yer tutur” (Smith, 2012:6) Şairin müasiri olan Mövlana Cəlaləddin Rumi ilə görüşməsindən söz açan Paul Smit hər iki aşiqi iki böyük qəlb şairi adlandırır.

Yunus Əmrənin divanından seçilmiş şeirləri ingilis dilinə tərcümə edərkən Paul Smit çalışmışdır ki, şairin sənətkarlıq baxımından zəngin olan şeirlərinin üslub və dil cəhətdən orijinala yaxın bir formada tərcümə etsin. Məhz bu baxımdan şairin şeirlərini qərb oxucularına çatdırmaq üçün şairin ritm və quruluşunu, ölçü və ahəngini, məzmununu, intonasiyasını saxlamış, qərb şeir fərfəmasından fərqli olsa da, Yunus Əmrə dünyasına bələd bir mütərcim kimi bu mistik şeirlərdə olan gözəllik və mənanı saxlayaraq şərəfli və çətin işin öhdəsindən ləyaqətlə gəlmişdir.

Yunus Əmrənin yaşadığı dövrü xarakterizə edən, həyatı haqqında olan məlumatların ancaq rəvayətlərdən əldə edildiyini söyləyən mütərcim, eləcə də bir çox tarixçilərin və alimlərin fikirlərinə əsasən şairin 1260-cı ildə Anadoluda anadan olduğu qənaətinə gəlir. Paul Smit şair haqqında ilkin məlumatların daha çox Hacı Bektəşi Vəlinin “Vilayətnaməsində” olduğu fikrini də diqqətə çəkir. Onun müxtəlif diyarlara səfərindən, eləcə də Suriya və Azərbaycana getdiyini söyləyən mütərcim şairin səfər zamanı miskin adamların məşəqqətli həyatı ilə tanış olan, yol boyu sadə adamların danışdığı türk dilində öz şeirlərini oxuyan və dövründə şeirlərini türk dilində yazan ilk şair kimi dəyərləndirir, dilinin xalq dilinə çox yaxın olduğunu, poetik dünyasının başdan-başa Allaha sevgi, təsəvvüf və humanizm ideyaları ilə zəngin olduğunu qeyd edir. Şairin fikir dünyasına daha dərinləndirən bələd olmaq əzmi ilə Paul Smit onun 416 şeirdən ibarət olan Divanı və “Risalətin Nüshiyə” adlı didaktik məsnəvisindən də söz açır. O, şairin bu əsərini təsvir edərkən onun əsasən kainatın, Adəmin yaradılışını, Əzab, Ruh, Qəzəb, Nifrət kimi hiss və duyğuları rəmz və simvollarla əks edən bir əsər adlandırır. Yunus Əmrənin “türk dilində qələmə aldığı “Risalətin-Nüshiyə” didaktik məsnəvisi türkdilli poeziyada ilk didaktik məsnəvidir. Əsərdə fars-ərəb tərkibli izafətlərə rast gəlmirik. Risalə aydın qədim türk söz və ifadələri ilə yanaşı, müasir oxucunun başa düşəcəyi bir türkcədə yazılıb...Yunus Əmrə “Risalətin-Nüshiyə” əsərini insan varlığının dərkinə həsr etmişdir. O, bu risaləsi ilə insan xislətini tanımaq, islami qaydalar əsasında onu tərbiyələndirməyi qarşısına məqsəd qoymuş və onun yollarını göstərmişdir” (Hümmətova, 2013:16,18). Paul Smit qeyd edir hər iki əsər daha çox Allaha olan Eşqə, islam dünyasının müqəddəs kitabı Quran-i Kərim, Peyğəmbər və onun əhli-beytinə yönələn əsərlərdir.

İstedadlı mütərcim Paul Smit “Türk dərviş Yunus Əmrənin seçilmiş şeirləri” adlı əsərində türk dili, qəzəl və türk poeziyası, sufilər və dərvişlər: onların sənətkarlığı və poeziyası haqqında müfəssəl məlumat verir. O, Yunus Əmrə ədəbi irsindən ingilis dilinə bir məsnəvi və yüz otuz iki qəzəl tərcümə etmişdir.

Nəticə

Buradan belə bir nəticəyə gəlirik ki, türk ədəbiyyatı xəzinəsini ölməz əsərləri ilə zənginləşdirən böyük təsəvvüf şairi Yunus Əmrənin ingilis şərqşünaslığında öyrənilməsi ən vacib və gərəklidir. Şair haqqında ingilis dilində olan qaynaqlar bir daha göstərir ki, XIX yüzillikdən etibarən ingilis şərqşünasları şairin ədəbi irsinə maraq göstərmiş, yeri gəldikcə poetik incilərini ingilis dilinə tərcümə etmişlər. Əlbəttə, bir məqalədə böyük şairin bütövlükdə zəngin ədəbi irsini əhatə etmək mümkün deyil. Yunus Əmrə tədqiqatçıları arasında fərqli bir mövqə tutan Elyas Con Vilkinson Gibb bir nümunə olaraq şair haqqında geniş tədqiqat aparmağa zəmin yaradır.

Ədəbiyyat

1. Əliyeva, L. (1997). Füzuli və ingilis şərqşünaslığı. Bakı: "Ozan".
2. Gibb, E.J.W. (1900). A history of Ottoman poetry. Volume I, London, 168 p.
3. Bəydili, C. (Məmmədov). (2004). Həqq didarın görən şair. Yunus Əmrə. Əsərləri. Bakı: "Öndər nəşriyyat".
4. Gibb, E.J.W. (1900). A history of Ottoman poetry. Volume I, London.
5. Hümətova, X. (2006). Yunus Əmrə. Bakı: "Elm", s.118.
6. Azadə, R. (2011). "Yunus İmrə cazibəsi". Mənəvi dünənimiz bu günün işığında. Bakı: "Elm" nəşriyyatı.
7. Gibb, E.J.W. (1900). A history of Ottoman poetry. Volume I, London, 171 p.
8. Gibb, E.J.W. (1998). History of Ottoman Poetry. I-II (Translation by Ali Chavushoghlu), Akchagh Publications, 118 p.
9. Gibb, E.J.W. (1900). A history of Ottoman poetry. Volume I, London, 173 p.
10. Gibb, E.J.W. (1998). History of Ottoman poetry, I-II (Translation by Ali Chavushoghlu), Akchagh Publications.
11. Smith, P. Yunus Emre: The Turkish selected poems (Translation and introduction). New humanity books.
12. Hümətova, B.X. (2013). Yunus Əmrənin dövrü, həyatı və "Risalətün-Nüşhiyyə" məsnəvisində əxlaqi təlqin. Bakı: "Elm və Təhsil", s.16, 18.

Rəyçi: fil.ü.f.d. Leyli Əliyeva

Göndərildi: 30.07.2022

Qəbul edildi: 20.09.2022